

בבא בתרא מו:

משה שווערד

ירושלים במועדיה-פורים [ע' פב]

ב. תמחה את זכר עמלק מתחת השמים.

יש להעיר, שהנה ענין זה של 'מחייה', מצאנו לגבי דור המבול. בסוף פרשת בראשית, נאמר: "ויאמר ה' אמחה את האדם אשר בראתי מעל פני האדמה", ואם כן מה טעם יש חילוק לשונות, שעל דור המבול נאמר שמחייתם תהיה "מעל פני האדמה", ואילו במחיית עמלק נאמר שמחייתם תהיה "מתחת השמים".

ויש לבאר, אנשי דור המבול נאמר בהם שמחייתם תהא 'מעל פני האדמה', כי אחר מחייתם כבר להם זכרון וקיום כלל, מה שאין כן בעמלק, שמצוות מחייתו הוקבעה בתורה לדורות עולם, ויש דינים הנוהגים בזה, אם כן איפוא רק 'מתחת השמים' הוא דין מחייתם אך מעל השמים כבר אין דין מחייה¹.

ובזה יש לבאר עוד, שהנה מדרך הגמרא כאשר מביאה כמה מימרות יש סימן בתחילת המימרות, ובגמרא בבא בתרא (מ"ו ע"ב) הביאה הגמרא סימן למימרות 'עמלק', וכבר העיר היעב"ץ בהגהותיו שם, שחידוש הוא

1. והגם כי יל"ד בזה, שהרי גם אצל אנשי דור המבול הוקבע בתורה זכרון מעשיהם, ואף שאין מצוה מיחדת בזכירתם [מלבד זכירת כל התורה], אך עכ"פ לא נמחו 'מעל השמים'. מכל מקום אמר רבינו דלאנשי דור המבול אין המשך ואין זכירתם זכירה המשכית, מה שאין כן לגבי עמלק, הלא מצוה זו של זכירתם היא מצוה המשכית, ועוד שהרי מבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק, וא"כ נמצא שלא נמחה מעל השמים.

זה אשר נתנה הגמרא סימן לזכרון במי שאנו מצווים למחות את זכרו, "תמחה את זכר עמלק".

ולהאמור, הלא מדוקדק היטב לשון המקרא, כי רק 'מתחת השמים' ימחה זכרו, אך מה שהוא בכלל מעל השמים – שוב לא נאמר עליו דין מחיית זכר עמלק.